

Samningur um friðun evrópskrar byggingararfleifðar

Granada, 3. X. 1985

Þýðing þýðingamiðstöðvar utanríkisráðuneytisins.

Safn Evrópusamninga/121

Aðildarríki Evrópuráðsins, sem hafa undirritað samning þennan,

hafa í huga að markmið Evrópuráðsins er að efla einingu meðal aðildarríkjanna í því skyni, meðal annars, að standa vörð um og stuðla að framgangi þeirra hugsjóna og meginreglna sem eru sameiginleg arflEIFð þeirra,

gera sér ljóst að byggingarflEIFðin vitnar á einstæðan hátt um auð og fjölbreytni evrópskrar menningararflEIFðar, að hún er ómetanlegur vitnisburður um fortíðina og enn fremur sameiginlegur arfur allra Evrópumanna,

hafa hliðsjón af menningarsáttmála Evrópu, sem var undirritaður í París 19. desember 1954, einkum 1. gr.,

hafa hliðsjón af Evrópusáttmála um byggingarflEIFðina, sem ráðherranefnd Evrópuráðsins samþykkti 26. september 1975, og ályktun (76) 28, sem var samþykkt 14. apríl 1976, um aðlögun laga og reglna að þörfum samstilltrar varðveislu evrópskrar byggingarflEIFðar,

hafa hliðsjón af tilmælum þings Evrópuráðsins 880 (1979), um varðveislu evrópskrar byggingarflEIFðar,

hafa hliðsjón af tilmælum ráðherranefndar aðildarríkjanna nr. R (80) 16 um sérmenntun arkitekta, skipulagsfræðinga, verkfræðinga og landslagshönnuða, og tilmælum ráðherranefndarinnar nr. R (81) 13, sem voru samþykkt 1. júlí 1981, um aðgerðir til stuðnings tilteknum starfsgreinum á vettvangi handverksgreina sem hætt er við að falli í gleymsku,

minna á mikilvægi þess að miðla komandi kynslóðum kerfi menningarlegra viðmiðana, að bæta umhverfi manna í þéttbýli og dreifbýli og að stuðla um leið að efnahagslegum, félagslegum og menningarlegum framförum í ríkjum og héruðum,

staðfesta mikilvægi þess að ná samkomulagi um meginmarkmið sameiginlegrar stefnu sem tryggja varðveislu byggingarflEIFðar og auki veg hennar,

og hafa orðið ásátt um eftirfarandi:

Skilgreining á byggingarflEIFð

1. gr.

Í þessum samningi telst hugtakið „byggingarflEIFð“ ná til þeirra fasteigna sem hér verða taldar upp:

- 1 Mannvirki: allar byggingar og önnur mannvirki sem hafa sérstakt gildi frá sagnfræðilegu, fornminjafraeðilegu, listrænu, vísindalegu, félagslegu eða tæknilegu sjónarmiði, einnig innréttingar og skreytingar sem teljast óskiptur hluti þeirra;
- 2 Byggingaheildir: samstæðar þyrpingar bygginga í þéttbýli eða dreifbýli sem hafa sérstakt gildi frá sagnfræðilegu, fornminjafraeðilegu, listrænu, vísindalegu, félagslegu eða tæknilegu sjónarmiði, og mynda nægilega mikla heild til að unnt sé að afmarka þær við sérstakt landsvæði;
- 3 Staðir: samspil manns og náttúru, þ.e. svæði sem eru byggð að hluta og nægilega sérstæð og einsleit til að unnt sé að afmarka þau við sérstakt landsvæði og hafa sérstakt gildi frá sagnfræðilegu, fornminjafraeðilegu, listrænu, vísindalegu, félagslegu eða tæknilegu sjónarmiði.

Ákvörðun eigna sem á að friða

2. gr.

Í því skyni að ákvarða nákvæmlega þau mannvirki, byggingaheildir og staði, sem á að friða, skuldbindur hver samningsaðili sig til þess að halda skrár um slíkt, enn fremur til að taka saman viðeigandi gögn svo fljótt sem auðið er, komi til þess að þessum eignum verði stofnað í hættu.

Lögboðnar friðunarreglur

3. gr.

Hver samningsaðili skuldbindur sig til:

- 1 að kveða á með lögum um friðun byggingararfleifðar;
- 2 að kveða á um friðun mannvirkja, byggingaheilda og staða innan ramma slíkrar löggjafar og með aðferðum sem eru eiginlegar hverju ríki eða héraði.

4. gr.

Hver samningsaðili skuldbindur sig til:

- 1 að beita reglum við eftirlit og leyfisveitingar, eftir því sem við á, í samræmi við lögbundna friðun þeirra eigna sem um er að ræða;
- 2 að koma í veg fyrir að friðaðar eignir verði afmyndaðar, niðurníddar eða rifnar. Í því skyni skuldbindur hver samningsaðili sig til þess að setja, hafi það ekki þegar verið gert, lagaákvæði um:
 - a að allar áætlanir um niðurrif eða breytingar á mannvirkjum, sem þegar njóta friðunar eða sem til stendur að friða, skuli háðar leyfi frá til þess bæru yfirvaldi, sem og allar áætlanir sem hafa áhrif á umhverfi þeirra;
 - b að allar áætlanir sem hafa áhrif á byggingaheild eða hluta hennar, eða stað, skuli háðar leyfi frá til þess bæru yfirvaldi, sé um að ræða
 - að rífa byggingar
 - að reisa nýjar byggingar
 - að gera verulegar breytingar á byggingum eða stöðum sem rýra gildi þeirra;
 - c að yfirvöldum sé heimilt að skylda eiganda friðaðrar eignar til að standa fyrir verklegum framkvæmdum, eða standa sjálf fyrir slíkum framkvæmdum ef eigandinn gerir það ekki;
 - d að heimilt sé að taka friðaða eign eignarnámi.

5. gr.

Hver samningsaðili skuldbindur sig til þess að banna flutning friðaðra mannvirkja, í heild eða að hluta, nema flutningur sé nauðsynlegur varðveislu mannvirkisins. Þegar svo háttar skulu til þess bær yfirvöld gera nauðsynlegar ráðstafanir til þess að taka það niður, færa það og endurreisa það á heppilegum stað.

Aðrar ráðstafanir

6. gr.

Hver samningsaðili skuldbindur sig til:

- 1 að sjá til þess að stjórnvöld styrki viðhald og viðgerðir á byggingarflcifð á landsvæði sínu, í samráði við lands-, héraðs- eða staðaryfirvöld og eftir því sem fjárhagsáætlanir leyfa;
- 2 að beita skattaaðgerðum, ef þörf krefur, til þess að stuðla að varðveislu þessarar arflcifðar;
- 3 að hvetja til einkaframtaks til viðhalds og viðgerða á byggingarflcifð.

7. gr.

Hver samningsaðili skuldbindur sig til þess að beita sér fyrir ráðstöfunum sem miða að almennum umbótum á umhverfi mannvirkja og innan byggingaheilda og staða.

8. gr.

Í því markmiði að draga úr hættu á efnislegri hrörnun byggingarflcifðar skuldbindur hver samningsaðili sig til:

- 1 að halda úti vísindarannsóknnum til þess að greina og rannsaka skaðleg áhrif mengunar og skilgreina aðferðir til þess að draga úr þeim eða stöðva þau;
- 2 að taka mið af sérstökum vandamálum, sem tengjast varðveislu byggingarflcifðar, við stefnumótun í mengunarmálum.

Viðurlög

9. gr.

Hver samningsaðili skuldbindur sig til að sjá til þess, innan ramma þess valds sem hann hefur, að til þess bært yfirvald bregðist við brotum á lögum um friðun byggingarflcifðar með viðeigandi og fullnægjandi aðgerðum. Ef svo ber undir geta slíkar aðgerðir falið í sér að hinum brotlega verði gert að rífa nýja byggingu sem ekki samræmist settum skilyrðum eða færa friðaða eign aftur til fyrra horfs.

Varðveislustefna

10. gr.

Hver samningsaðili skuldbindur sig til að samþykkja heildstæða varðveislustefnu og skal hún:

- 1 fela í sér að friðun byggingarflcifðar verði meðal meginmarkmiða við skipulag þéttbýlis og dreifbýlis og tryggja að tillit sé tekið til þessarar kröfu á öllum stigum við hönnun byggðaskipulags og í reglum um veitingu framkvæmdaleyfa;
- 2 stuðla að áætlunum um viðgerðir og viðhald á byggingarflcifð;
- 3 setja varðveislu, kynningu og umbætur á byggingarflcifð í öndvegi við stefnumótun í menningar-, umhverfis- og skipulagsmálum;
- 4 greiða fyrir, eftir því sem við verður komið, við gerð skipulags í þéttbýli og dreifbýli, varðveislu og nýtingu bygginga sem hafa ekki svo mikið gildi í sjálfum sér að ástæða sé til að friða þær í skilningi 1. mgr. 3. gr. þessa samnings, en eru eigi að síður áhugaverðar með tilliti til staðsetningar sinnar í viðkomandi þéttbýli eða dreifbýli eða vegna þess að þær auðga mannlíf;

- 5 stuðla að notkun og þróun hefðbundinna iðna og hráefna, þar sem framtíð byggingarflcifðar veltur á því.

11. gr.

Að teknu tilliti til byggingarlistargildis og sögulegs gildis arflcifðarinnar skuldbindur hver samningsaðili sig til þess að stuðla að eftirfarandi:

- frifðaðar eignir verði nýttar í samræmi við nútímaparfir;
- gamlar byggingar verði aðlagðar til nýrra nota eftir því sem við á.

12. gr.

Hver samningsaðili viðurkennir gildi þess að heimila almenningi aðgang að frifðuðum eignum og skuldbindur sig til að beita sér fyrir því að afleiðingar þess að heimila slíkan aðgang, einkum að því er varðar aðkomuleiðir, verði ekki til þess að spilla byggingarlistargildi og sögulegu gildi slíkra eigna og umhverfis þeirra.

13. gr.

Til þess að greiða fyrir framkvæmd þessara stefnumiða skuldbindur hver samningsaðili sig til þess að efla skilvirka samvinnu á öllum stigum í stjórnmalakerfi sínu og stjórnsýslu milli stofnana sem starfa að frifðunarmálum, menningarmálum, umhverfismálum og skipulagsmálum.

Þátttaka og félagasamtök

14. gr.

Í því skyni að fylgja eftir aðgerðum hins opinbera við greiningu, frifðun, viðgerðir, viðhald, stjórnun og eflingu byggingarflcifðar skuldbindur hver samningsaðili sig til:

- 1 að setja upp viðeigandi tæki til upplýsingamiðlunar, samráðs og samvinnu milli ríkis, héraðs- og staðaryfirvalda, menningarstofnana og félagasamtaka, og almennings á hverju stigi ákvörðunarferilsins;
- 2 að stuðla að uppbyggingu kostunarleiða og félagasamtaka sem ekki eru rekin í hagnaðarskyni og starfa á þessum vettvangi.

Upplýsingar og fræðsla

15. gr.

Hver samningsaðili skuldbindur sig til:

- 1 að vekja almenning til meðvitundar um gildi þess að varðveita byggingarflcifðina, bæði sem einkenni á menningu landsins og sem uppsprettu innblásturs og sköpunar fyrir núlifandi og komandi kynslóðir;
- 2 að stefna þess vegna að því að miðla upplýsingum og efla vitund almennings á þessu sviði, ekki síst með því að nýta nútímalega samskipta- og auglýsingatækni, einkum með það í huga:
 - a að vekja eða ýta undir áhuga almennings, allt frá skólaaldri, á frifðun arflcifðarinnar, gæðum manngerðs umhverfis og byggingarlist;
 - b að sýna fram á einingu menningararfsins og tengslin milli byggingarlistar, annarra listgreina, þjóðlegrar hefðar og lifnaðarháttanna í Evrópu allri og í einstökum löndum og héruðum.

16. gr.

Hver samningsaðili skuldbindur sig til þess að auka menntun til ólíkra starfa og iðngreina sem tengjast varðveislu byggingarflEIFðarinnar.

Samræming varðveislustefnu í Evrópu

17. gr.

Aðilar skuldbinda sig til þess að skiptast á upplýsingum um varðveislustefnu sína varðandi málefni á borð við eftirtalin atriði:

- 1 hvaða aðferðum sé best að beita við skráningu, friðun og varðveislu eigna, með tilliti til sögulegrar þróunar og vaxtar byggingararfsins;
- 2 með hvaða ráðum megi sætta sjónarmið um varðveislu byggingarflEIFðarinnar og kröfur samtímans í efnahags-, félags- og menningarmálum;
- 3 hvaða möguleikar bjóðist með nýrri tækni við að skilgreina og skrá byggingarflEIFð og sporna gegn efnislegri hrörnun, enn fremur möguleikar á sviði vísindarannsókna, viðgerða og aðferða við stjórnun og endurvakningu arflEIFðarinnar;
- 4 með hvaða ráðum megi efla byggingarlistsköpun sem væri framlag samtímans til evrópskrar arflEIFðar.

18. gr.

Aðilar skuldbinda sig til þess að veita hver öðrum gagnkvæma tækniaðstoð, hvenær sem þess gerist þörf, með því að skiptast á reynslu og sérfræðingum í varðveislu byggingarflEIFðar.

19. gr.

Samningsaðilar skuldbinda sig til þess, innan ramma viðeigandi landslaga eða milliríkjasamninga, að stuðla að skiptum á sérfræðingum í varðveislu byggingarflEIFðar innan Evrópu, einnig þeirra sem annast endurmenntun.

20. gr.

Að því er varðar þennan samning mun nefnd sérfræðinga, sem ráðherranefnd Evrópuráðsins skipar í samræmi við 17. gr. stofnskrár Evrópuráðsins, fylgjast með beitingu samningsins, og meðal annars:

- 1 skila ráðherranefnd Evrópuráðsins reglulega skýrslu um stöðu mála er varða varðveislu byggingarflEIFðar í þeim ríkjum sem eiga aðild að samningnum, um framkvæmd þeirra meginreglna sem birtast í honum og um eigin starfsemi;
- 2 leggja tillögur að ráðstöfunum til framkvæmdar á ákvæðum samningsins fyrir ráðherranefnd Evrópuráðsins, þar á meðal tillögur um fjölþjóðastarfsemi, endurskoðun eða breytingar á samningnum og upplýsingar til almennings um tilgang hans;
- 3 bera fram tilmæli til ráðherranefndar Evrópuráðsins um að bjóða ríkjum, sem eru ekki aðilar að Evrópuráðinu, aðild að þessum samningi.

21. gr.

Ákvæði þessa samnings hafa ekki áhrif á beitingu sértækra ákvæða sem stuðla enn betur að friðun eigna á við þær sem er lýst í 1. gr., eins og þau birtast í:

- samningi um verndun menningar- og náttúruarfleifðar heimsins frá 16. nóvember 1972;
- Evrópusamningi um vernd fornleifaarfsins frá 6. maí 1969.

Lokaákvæði

22. gr.

- 1 Samningur þessi skal lagður fram til undirritunar fyrir aðildarríki Evrópuráðsins með fyrirvara um fullgildingun, viðurkenningu eða samþykki. Skjöl til fullgildingar, viðurkenningar eða samþykkis skulu afhent framkvæmdastjóra Evrópuráðsins til vörslu.
- 2 Samningur þessi öðlast gildi fyrsta dag næsta mánaðar eftir að liðnir eru þrjú mánuðir frá því að þrjú aðildarríki Evrópuráðsins lýsa sig samþykkt því að vera bundin af honum í samræmi við ákvæði undanfarandi málsgreinar.
- 3 Samningurinn öðlast gildi gagnvart hverju aðildarríki, sem síðar lýsir sig samþykkt því að vera bundið af honum, fyrsta dag næsta mánaðar eftir að liðnir eru þrjú mánuðir frá því að skjál til fullgildingar, viðurkenningar eða samþykkis er afhent til vörslu.

23. gr.

- 1 Er samningur þessi hefur öðlast gildi getur ráðherraefnd Evrópuráðsins boðið ríkjum utan Evrópuráðsins og einnig Efnahagsbandalagi Evrópu að gerast aðili að samningi þessum með ákvörðun sem tekin er með þeim meirihluta sem kveðið er á um í d-lið 20. gr. stofnskrár Evrópuráðsins og með samhljóða samþykki fulltrúa samningsríkjanna sem eiga rétt til setu í nefndinni.
- 2 Samningurinn öðlast gildi gagnvart sérhverju ríki, sem gerist aðili, eða gagnvart Efnahagsbandalagi Evrópu, ef það gerist aðili, fyrsta dag næsta mánaðar eftir að liðnir eru þrjú mánuðir frá því að aðildarskjalið er afhent framkvæmdastjóra Evrópuráðsins til vörslu.

24. gr.

- 1 Hvert ríki getur við undirritun, eða þegar skjál þess til fullgildingar, viðurkenningar, samþykkis eða aðildar er afhent til vörslu, tilgreint það eða þau landsvæði sem samningur þessi skal taka til.
- 2 Hvert ríki getur hvenær sem er síðar, með yfirlýsingu til framkvæmdastjóra Evrópuráðsins, látið samning þennan taka til sérhvers annars landsvæðis sem tilgreint er í yfirlýsingunni. Samningurinn öðlast gildi gagnvart slíku landsvæði fyrsta dag næsta mánaðar eftir að liðnir eru þrjú mánuðir frá því að framkvæmdastjórinn fær yfirlýsinguna.
- 3 Afturkalla má hverja yfirlýsingu samkvæmt tveimur undanfarandi málsgreinum, að því er varðar sérhvert landsvæði sem tilgreint er í slíkri yfirlýsingu, með tilkynningu til framkvæmdastjórans. Afturköllunin öðlast gildi fyrsta dag næsta mánaðar eftir að liðnir eru sex mánuðir frá því að framkvæmdastjórinn fær tilkynninguna.

25. gr.

- 1 Hvert ríki getur við undirritun, eða þegar skjál þess til fullgildingar, viðurkenningar, samþykkis eða aðildar er afhent til vörslu, lýst því yfir að það áskilji sér rétt til að fara ekki, að neinu leyti eða að hluta, að ákvæðum c- og d-liða í 4. gr. Ekki má gera aðra fyrirvara.

- 2 Hvert samningsríki, sem hefur gert fyrirvara samkvæmt undanfarandi málsgrein, getur afturkallað hann í heild eða að hluta með tilkynningu til framkvæmdastjóra Evrópuráðsins. Afturköllunin öðlast gildi þegar framkvæmdastjórinn fær tilkynninguna.
- 3 Samningsaðili, sem hefur gert fyrirvara við ákvæðin, sem nefnd eru í 1. mgr. að framan, getur ekki krafist þess að annar samningsaðili beiti því ákvæði. Þó er honum heimilt að krefjast þess að ákvæðinu sé beitt ef fyrirvari hans varðar einungis hluta ákvæðisins, eða er háður skilyrðum, og að svo miklu leyti sem hann hefur sjálfur samþykkt það.

26. gr.

- 1 Hver samningsaðili getur hvenær sem er sagt upp samningi þessum með tilkynningu til framkvæmdastjóra Evrópuráðsins.
- 2 Uppsögnin öðlast gildi fyrsta dag næsta mánaðar eftir að liðnir eru sex mánuðir frá því að framkvæmdastjórinn fær tilkynninguna.

27. gr.

Framkvæmdastjóri Evrópuráðsins skal tilkynna aðildarríkjum Evrópuráðsins og hverju ríki, sem gerst hefur aðili að samningi þessum, og Efnahagsbandalagi Evrópu, ef það hefur gerst aðili, um:

- a hverja undirritun,
- b afhendingu hvers skjals til fullgildingar, viðurkenningar, samþykkis eða aðildar,
- c hvern gildistökudag samnings þessa í samræmi við 22. og 23. og 24. gr.,
- d hverja aðra gerð, tilkynningu eða orðsendingu varðandi samning þennan.

Þessu til staðfestu hafa undirritaðir, sem til þess hafa fullt umboð, undirritað samning þennan.

Gjört í Granada 3. október 1985 í einu eintaki á ensku og frönsku sem verður afhent til vörslu í skjalasafni Evrópuráðsins og eru báðir textarnir jafngildir. Framkvæmdastjóri Evrópuráðsins skal láta hverju aðildarríki Evrópuráðsins og hverju ríki eða Efnahagsbandalagi Evrópu, sem boðið er að gerast aðili að samningi þessum, í té staðfest endurrit.